

Nakba'dan “Yıkım Aşaması”na: Kâr, Mülksüzleştirme ve Gazze'nin Politik Ekonomisi

Filistinlilerin mülksüzleştirilmesi, bir güvenlik şokuna karşı epizodik bir tepki değildir. Bu, ideoloji, idari mimari ve ekonomik teşviklerle şekillendirilmiş uzun vadeli bir sömürge projesidir. Ekim 2023, bu projeyi hızlandırmak için taktiksel bir fırsat – bir bahane – sağladı. Şu anda dolaşan söylemler ve planlar (yerleşimcilerin seferber edilmesi, Likud partisinin organizasyonu, bakanların açıklamaları ve Amerikalı yatırımcıların önerileri), yüzyıllardır süren mülksüzleştirme hedeflerinin modern kapitalist teşviklere operasyonel olarak eşleştirilmesi olarak en iyi şekilde anlaşılır. Karl Marx'ın *Kapital*'de belirttiği gibi, kâr potansiyeli yeterince yüksek olduğunda, sermaye cesur hale gelir – hatta yasayı ve ahlaki riske atmaya bile istekli olur. Gazze'deki mevcut program, beklenen getirilerin (sahil şeridi emlakları, teknoloji kümeleri ve açık deniz gazı) muazzam olması nedeniyle tam da bu yüzden kitlesel şiddeti piyasa odaklı bir senaryoyla birleştiriyor.

Temel Niyet: Baştan Beri Mülksüzleştirme (1930'lar–1948)

Filistinlileri mülksüzleştirme planı bir sonradan düşünce değildir; yerleşimci projesinin ideolojik ve politik temellerine gömülüdür. Önemli aktörlerden gelen çağdaş arşiv açıklamaları, kasıtlı mantığı açıklığa kavuşturur: toprakları temizlemek, geri dönüşü engellemek ve mülkü yerleşimci nüfusa aktarmak. Nakba (1948'deki felaket mülksüzleştirme), bu mantığın ilk kitlesel uygulamasıydı.

“Arapları kovmalı ve yerlerini almalıyız... eğer güç kullanmamız gerekirse... gücümüz var. [Filistinlilerin] zorla nakli... bize daha önce hiç sahip olmadığımız bir şey verebilir.” - David Ben-Gurion, 5 Ekim 1937, oğluna mektup

“İki halk için yer yok... Tek bir köy, tek bir kabile kalmamalı. Araplar gitmeli, ancak savaş gibi uygun bir an gerekli.” - Yosef Weitz, 20 Aralık 1940, Yahudi Ulusal Fonu Arazi Departmanı Direktörü

“[Filistin köylerini] silmeliyiz.” - David Ben-Gurion, 1948, Nakba sırasında halka açık konuşma

Bu tarihi açıklamalar – nakil için açık çağrılar, savaşı “uygun an” olarak kullanma, köylerin silinmesi – nedensel bir köken oluşturur: mülksüzleştirme, devlet oluşumunda *kasıtlı* olarak planlanmıştı ve yalnızca savaş zamanı ihtiyaçlarının tesadüfi bir sonucu değildi.

2. Kurumsallaşma: İşgal, Yerleşimler ve Hukuki Mimari (1967–2000)

1967'den sonra mülksüzleştirme kurumsallaştırıldı:

- Hukuki ve idari önlemler, arazi gaspını, yerleşim inşasını ve demografik mühendisliği tesis etti.
- Planlama ve altyapı – yollar, bypasslar, yerleşim blokları – Filistin egemenliğini ve bölgesel sürekliliği giderek daha olası kıldı.
- Kaynakların kontrolü – su, arazi ve enerji – yalnızca yönetim değil, dışlama aracı haline geldi.

Bu aşama, ideolojik niyeti kalıcı yapılara dönüştürdü: yasalar, bürokrasiler ve yerleşimcilerin sürekliliğini ve ekonomik çıkarma önceliklendiren inşa edilmiş ortamlar.

Ekonomik Boğazlama: Gazze Ablukası ve Kaynakların Reddiyesi (2007–2023)

Gazze ablukası ve sıkı kalkınma kısıtlamaları çift yönlü bir etkiye sahipti: güvenlik önlemleri olarak sunuldu, ancak işlevsel olarak Gazze'nin ekonomisini dondurdu ve altyapı ile kaynakların (özellikle Gazze Marine) geliştirilmesini engelledi. 2000 yılında keşfedilen açık deniz gaz sahası – yaklaşık 1 Tcf olarak tahmin edilen – Filistinliler için potansiyel bir egemen varlık idi; bunun yerine kullanılmadan kaldı ve gizli bir ödül haline geldi.

Bu kasıtlı azgelişmişlik, sonraki olaylar için nedensel olarak ilgili iki şey yaptı:

1. Nüfusu ekonomik olarak savunmasız tutarak yerinden etmeyi daha uygulanabilir hale getirdi.
2. Kaynakları ve sahil şeridini kullanılmamış varlıklar olarak koruyarak, politik koşullar izin verdiğinde gelecekteki yatırımcılar için cazip hale getirdi.

Ekim 2023: Taktiksel Fırsat, Köken Değil

Ekim 2023, geniş çapta görünür bir bahane sağladı: kitlesel askeri eylemleri, toplu yerinden etmeyi ve olağanüstü yıkımı meşrulaştırmak için kullanılabilecek bir güvenlik krizi. Ancak kritik nedensel nokta, *Gazze'yi yaşanmaz hale getirme planının çoktan tasarlanmış* olmasıdır; değişen şey, bunu büyük ölçekte yürütmek için siyasi ve operasyonel olasılıktı.

Sıra nedensel ve öngörülebilirdir:

- Uzun vadeli niyet ve kurumsal araçlar → kitlesel operasyonlar için yapısal kapasite;
- Bir katalizör olay (savaş) → tırmanış için siyasi örtü;
- Kitlesel yıkım → yaşanmazlık ve yerinden etme koşulları;
- Yeniden inşa için kamu ve özel planlama → para kazanma aşaması.

Yıkımdan Yeniden İnşaya: Kamu Açıklamaları Niyetin Kanıtı Olarak

Şiddetten piyasalaşmaya geçiş, siyasi aktörler ve ticari hayaller tarafından açıkça işaret edildi. Bu açıklamalar marjinal değildir; bunlar, mülksüzleştirme üzerindeki kâr motifinin kamusal bir haritasını oluşturur.

Anahtar kamu ifadeleri şunları içerir:

- **Likud broşürü (Ekim 2024): “Gazze’de yerleşimlere hazırlık ... Gazze bizimdir. Sonsuza kadar!”** – iktidar partisini Gazze’deki yerleşim genişlemesiyle hizalayan parti düzeyinde bir seferberlik sloganı.
- **Itamar Ben-Gvir (Ekim 2024): “Toprağın sahipleriyiz”** – nakli meşrulaştıran doğrudan sahiplik söylemi.
- **Bezalel Smotrich (17 Eylül 2025):** Gazze bir “**emlak hazinesi**”dir, “**toprak yüzdeleri nasıl böleceğimiz**” üzerine müzakerelerle. Bu, yıkımı ganimet paylaşımının bir öncüsü olarak çerçeveler.
- **ABD önerileri ve açıklamaları (2024–2025):** Jared Kushner’ın “çok değerli” sahil şeridi hakkındaki yorumlarından, “uluslararası emlak tröstü” için yayımlanan fikirlere ve Başkan Trump’ın Şubat 2025’te ABD’nin “Gazze’yi devralması” gerektiği önerisine kadar, konuşma artık uluslararası sermaye ve özelleştirilmiş tröstleri içeriyor. Yapay zeka tabanlı “akıllı şehirler” ve Tesla tarzı bir gigafabrika planları, yatırımcı anlatısını tamamlar.

Bu açıklamalar hukuki ve nedensel olarak önemlidir: niyeti belgelemek, yararlanıcıları haritalandırmak ve operasyonu geçici bir savaş eyleminden kasıtlı olarak planlanmış bir ekonomik dönüşüme indirgemek.

Marx’ın Gözlemi ve Sermayenin Davranışı

Sermaye, kargaşadan ve çatışmadan kaçır ve doğası gereği çekingen bir yapıya sahiptir. Bu tamamen doğrudur, ancak tüm gerçek bu değildir. Sermaye, kârın yokluğundan veya çok küçük kârlardan, tıpkı doğanın boşluktan korktuğu gibi korkar. Uygun kârla, sermaye cesur hale gelir. Yüzde on kesin, ve her yerde kullanılabilir; yüzde yirmi, canlanır; yüzde elli, kesinlikle maceracı olur; yüzde yüz, tüm insan yasalarını ayaklar altına alır; yüzde üç yüz, darağacına bile riske atmayacağı suç yoktur. Eğer kargaşa ve çatışma kâr getirirse, her ikisini de teşvik eder. Kanıt: kaçakçılık ve köle ticareti. - Karl Marx, Kapital, 1867

Yukarıda alıntılanan Marx’ın gözlemi, kârın muazzam olduğu durumlarda bu tür projelerin neden beklendiğini açıklar. Sermaye riske duyarlıdır: düşük getiriler ihtiyatlılığı doğurur; yüksek getiriler cesareti doğurur. Marx’ın tırmanış ölçeği – %10, %20, %50, %100, %300 – artan kâr beklentilerinin yasal ve etik kısıtlamaları nasıl aşındırabileceğini anlamak için bir yöntemdir. Bir yatırımcı, sahil şeridinin yeniden geliştirilmesi, teknoloji kümeleri ve tekelleştirilmiş gaz çıkarımından devasa kiralar öngörebildiğinde, ahlaki hesaplama

değişir: yasal yasaklar, mutlak engeller olarak değil, yönetilmesi gereken işlem maliyetleri olarak yeniden tanımlanır.

Burada uygulanır:

- Gazze'nin sahil şeridi artı bir "akıllı şehir" primi artı stratejik bir gaz sahası, muazzam bir kâr vektörü oluşturur.
- Bu vektör, siyasi aktörlere yıkımı bir yatırım fırsatına dönüştürme motifi sağlar.
- Siyasi ve yasal dokunulmazlığın olduğu yerlerde, sermayenin kârlı olduğunda "kargaşa ve çatışmayı teşvik etme" yönündeki Marksist eğilimi, yalnızca analitik bir aforizma değil, politikanın pratik bir itici gücü haline gelir.

Finansal Mekanizmalar: Yatırımcıların Neden İlgileneceği

Kamuoyunda tartışılan yatırım durumu, klasik sermaye hesaplamasına tam olarak uyar:

- **Kıtlık primi:** Akdeniz sahil şeridi bölgede nadirdir – kıtlık, metrekare başına değeri artırır.
- **Teknoloji/YZ küme değerlemeleri:** "Akıllı şehir" ve teknoloji merkezi markalaşması, arazi değerlerini katlanarak artırabilir ve egemen ile özel finansörleri çekebilir.
- **Endüstriyel çapa:** Bir gigafabrika veya elektrikli araç/akü fabrikası, endüstriyel talep, tedarik zincirleri ve ekonomik çarpanlar yaratır, bu da varlık değerini daha da yükseltir.
- **Enerji getirileri:** Gaz ihracat gelirleri ve bölgesel enerji piyasalarında stratejik etki, anında bir gelir akışı ekler.

Bu birleşik getiriler, siyasi koruma ve finansman garantilenirse, yasal riskler de dahil olmak üzere olağanüstü risk almayı rasyonelleştirebilir – tam da Marx'ın uyardığı alan.

Hukuki Sonuçlar: Suçlar, Yükümlülükler ve Suça İştirak

Tarihi niyetten mevcut planlara kadar nedensel zinciri izlemek, bir dizi yasal yasak ve aktif yükümlülükler üretir:

Yasaklanmış Eylemler ve Uluslararası Suçlar

- **Zorla nakil** → savaş suçu ve potansiyel olarak insanlığa karşı suç.
- **Yerleşimci transferi / ilhak** → Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49(6). maddesinin ve teamül hukukunun ihlali.
- **Yağma / kaynakların sömürüsü** → savaş suçu ve yasadışı gasp.
- **Soykırım eylemleri veya niyetleri** → Soykırım Sözleşmesi ve Roma Statüsü kapsamında; ICJ'nin geçici önlemleri (Ocak 2024) soykırımın makul bir riskini tespit etti; sonraki COI bulguları ve STK değerlendirmeleri bu terimi açıkça kullandı.

Üçüncü Devletlerin Yükümlülükleri ve Suça İştirak

- **Önleme yükümlülüğü** (Soykırım Sözleşmesi): Bir devlet ciddi bir riskten haberdar olduğunda, soykırımı önlemek için adımlar atmalıdır; eylemsizlik veya maddi destek, suça iştirak riski taşır.
- **Tanınamama ve yardım etmeme** (ICJ'nin danışma kılavuzları): Devletler, zorunlu normların ciddi ihlallerinden kaynaklanan yasadışı durumları tanınamamalı veya yardım etmemelidir.
- **Kurumsal ve finansal sorumluluk**: Finansörler ve müteahhitler, ihlallere yardım etmek için yerel ve uluslararası çerçeveler altında ciddi itibar, düzenleme ve potansiyel yasal risklerle karşı karşıyadır.

Kamu Planlarının Kanıtsal Önemi

- Kamu konuşmaları, broşürler, politika notları ve planlama belgeleri, retorik niyeti belgesel kanıtlara dönüştürür – yargısal veya yarı yargısal işlemlerde (ICC, ICJ, ulusal mahkemeler) oldukça önemlidir.

Nedensellik Özeti: Geçmiş Bugünü Nasıl Mümkün Kıldı

1. **Niyet (Nakba dönemi)** mülksüzleştirme için ideolojik ve politik bir yörünge yarattı.
2. **Kurumsallaşma (1967 sonrası)** mülksüzleştirmeyi kalıcı hale getirmek için idari ve fiziksel cihazları inşa etti.
3. **Ekonomik boğazlama (abluka)** kullanılmamış varlıkları (gaz, sahil şeridi) korurken toplumu zayıflattı.
4. **Tetikleyici (Ekim 2023)** kitlesel yıkım için kamu bahanesi ve operasyonel örtü sağladı.
5. **Kamu piyasalaşması (2024–2025)** sonuçları bir yatırımcı kılavuzuna dönüştürerek sermayeyi mülksüzleştirme ile hizaladı.

Bu nedensel zincir, tesadüfi bir zulmü değil, kasıtlı bir politik-ekonomik programı gösterir.

Sonuç: Uluslararası Toplumun Karşı Karşıya Olduğu Seçim

Dava şimdi üç boyutta açıktır:

- **Tarihsel**: Mülksüzleştirme derin köklere sahiptir ve elitler tarafından defalarca dile getirilmiştir.
- **Politik-ekonomik**: Gazze'nin sahil şeridini ve gazını paraya çevirme dürtüsü, şiddetli temizlik için motifi yaratır.
- **Hukuki**: Dahil olan eylemler ve planlar yasaktır; devletler önleme, araştırma, cezalandırma ve suça iştiraki engelleme yükümlülüğüne sahiptir.

Marx'ın, sermayenin olağanüstü kâr beklediğinde “kargaşa ve çatışmayı” teşvik edeceği öngörüsü burada metaforik değildir – bu, teşvikler hakkında bir uyarıdır. Finansal getirilerin muazzam olduğu ve yasal uygulamanın zayıf olduğu yerlerde, piyasalar şiddetten kâr elde etmeye çalışacaktır. Çözüm basit ama politik olarak zordur: uluslararası

hukuku uygulamak, bu projeyi mümkün kılacak finansmanı ve sigortayı engellemek, cezai sorumluluğu takip etmek ve Soykırım Sözleşmesi'nin önleme yükümlülüğünü yerine getirmek.

Kaynaklar

- Ben-Gurion, David. Oğluna mektup, 5 Ekim 1937.
- Weitz, Yosef. Günlük, 20 Aralık 1940, Yahudi Ulusal Fonu.
- Ben-Gurion, David. Nakba sırasında konuşma, 1948.
- Likud Partisi broşürü, "Gazze'de yerleşimlere hazırlık," Ekim 2024.
- Bezalel Smotrich, Maliye Bakanı, Tel Aviv emlak konferansında açıklama, 17 Eylül 2025.
- Itamar Ben-Gvir, "Gazze'ye yerleşme" konferansında açıklama, Ekim 2024.
- Daniella Weiss, Nahala yerleşimci grubu yorumları, 2024-25.
- Donald Trump, Netanyahu ile basın toplantısı, 4 Şubat 2025; Fox News röportajı, 10 Şubat 2025.
- Jared Kushner, Harvard etkinliği, Şubat 2024; medyada yeniden ortaya çıkış, Şubat 2025.
- ABD-İsrail ortak planları, Washington Post raporu, 31 Ağustos 2025; Trump yönetimi belgesi, 1 Eylül 2025.
- Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, 1948.
- Dördüncü Cenevre Sözleşmesi, 1949.
- Birleşmiş Milletler Şartı, 1945.
- Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü, 1998.
- ICJ, İşgal Altındaki Filistin Topraklarında Duvar İnşasının Hukuki Sonuçları, Danışma Görüşü, 2004.
- ICJ, Soykırım Sözleşmesi'nin Uygulanması (Bosna – Sırbistan), Karar, 2007.
- ICJ, Soykırım Sözleşmesi'nin Uygulanması (Güney Afrika – İsrail), Geçici Tedbirler, Ocak 2024.